

Oponentský posudok diplomovej práce

Diplomantka: **Bc. Marianna Páleníková**

Inštitúcia: Fakulta architektúry ČVUT v Praze, Ústav památkové péče

Téma: **Dom Odborov Istropolis v Bratislave. Revitalizácie ikony slovenskej povojnovej architektúry**
vedúci diplomovej práce: Ing.arch. Tomáš Efler (Ateliér Efler)

Téma práce

Témou diplomovej práce Bc. Marianny Páleníkovej bolo ponúknuť víziu revitalizácie komplexu Istropolis so zameraním sa na Dom Odborov, na ktorý bolo už v tom čase vystavené búracie povolenie, čiže jeho osud bolo už viac-menej spečatený. Nešlo jej však len o poukázanie na to, ako možno konkrétnu architektúru 2. polovice 20. storočia uspôbiť súčasným nárokom – v tomto prípade pre funkciu Kultúrneho a kongresového centra – ale aj o zdôraznenie stratégie, ktorá podporuje úsilie nového využitia architektúry neskorej moderny, bez toho, aby sa musela búrať. Z dôvodu, že mnohé z architektúr tohto obdobia svojho času razantne vstúpili do existujúceho prostredia je logické, že snahou diplomantky bolo riešiť okrem spomenutého objektu aj jeho včlenenie do širšieho okolia. Diplomantkin prístup bol voči pôvodnému návrhu, ktorý je dielom významnej architektonickej trojice Konček – Skoček – Titl, maximálne citlivý, čo zdôrazňuje aj spôsob koncipovania dostavby.

Urbanistické riešenie

Už pôvodný komplex Istropolisu – bývalého Domu odborov, techniky a kultúry – musel svojou architektonickou koncepciou reagovať na zložitú urbanistickú situáciu Trnavského mýta v Bratislave, do ktorej bol situovaný. Jednak je dnes problematické samotné umiestnenie na križovatke hlavných dopravných ťahov, ktoré bolo v kontraste s pôvodnou predstavou architektov riešenia okolia parkovými plochami, pričom aj dodatočné rozhodnutie vybudovať v susedstve mestskú tržnicu ovplyvnilo konečnú podobu objektu veľkej sály, ktorú architekti po viacerých variantoch napokon hmotovo včlenili do celkového objemu. Napriek snahe trojice autorov eliminovať negatívne vplyvy okolia sa pred objektom nevytvoril plnohodnotný verejný priestor.

Diplomantka sa návrhom urbanistického riešenia snažila reagovať na túto komplikovanú situáciu, pričom k jeho stvárneniu dospela prostredníctvom dôsledných analýz historického vývoja územia, genézy koncepcie Istropolisu, ako aj naštudovania si relevantnej literatúry a už spracovaných záverečných prác na túto tému, kedy však dospela k vlastnému autorskému názoru. Pokladám za zvlášť prínosné, že sa diplomantka neobmedzila len na bezprostredné okolie ale zaujímalo ju, ako prepojiť riešené územie s príslušnými zónami, napríklad predĺžením Škultétyho ulice a tým umožniť prepojenie Račianskej a Vajnorskej ulice. Takisto je vhodné, že do územia prinavrátila funkčnú železničnú stanicu, ktorej trať zapustila pod novonavrhovaný park, a dostatok pozornosti venovala aj riešeniu statickej dopravy. Za urbanisticky nie celkom presvedčivé však považujem riešenie pobytového schodiska, ktoré nahradilo súčasný vstup do podchodu, ktoré je otočené smerom do križovatky, i keď diplomantka argumentuje, že takéto riešenie je menej zmätočné ako súčasný stav a „chráni návštevníkov od časti hluku z rušnej križovatky“.

Architektonické riešenie

Pri architektonickom riešení sa diplomantka snaží o prepojenie súčasných funkčných nárokov s pôvodným konceptom, ktorý vytváral slovami autorov „z komplexu sálových, spoločenských a pridružených priestorov komplexný celok“. Diplomantka zvolila veľmi citlivý prístup k obnove, s minimálnym počtom dispozičných zmien, čím preukazuje rešpekt nielen k architektúre, ale aj

všetkým cenným interiérovým a výtvarným prvkom, ktoré dôsledne zdokumentovala, a ktorých včleňovanie je pre prácu trojice Konček – Skoček – Titl typické. Je pozitívne, že odstránením rôznych neskorších nánosov došlo k otvoreniu priestorov ako aj k ich prepojeniu a umožnila sa priestupnosť parteru, vytvorenie „verejného interiéru“. Doplnený bol bezbariérový prístup, presunutie technických miestností umožnilo vytvoriť výstavnú zónu a vítanú prepojenosť vnútorných priestorov ku komunikačnému jadrú. Výraznejšie zásahy v prípade objektov Domu techniky a Administratívnej budovy sú opodstatnené a aj tu sa snaží diplomantka o zachovanie hodnotných prvkov, ako sú napr. schodiská. Prístavby sú materiálovo odlišené od pôvodných objektov a zároveň vidieť snahu o kontextualitu voči pôvodnej architektúre.

Presvedčivo pôsobí aj konfrontovanie návrhu so zverejneným projektom „Nového Istropolisu“, ktorým diplomantka dokladá, že by bolo možné zabezpečiť porovnateľnú plochu spoločenských priestorov ako v novostavbe a hoci by revitalizácia neposkytla rovnakú maximálnu kapacitu sál ako návrh „Nového Istropolisu“, sprístupnenie objektu verejnosti a podiel verejných funkcií by bol pri prezentovanej revitalizácii významnejší.

Stavebné a technické riešenie

Aj keď stavebné riešenie nebolo predmetom práce, aj tu diplomantka dokladá detailnejším spôsobom riešenie zachovania vybraných pôvodných prvkov v prípade riešenia fasády.

Otázky/pripomienky

1/ Z predloženej práce nie je celkom zrejmé ako ste dospeli k podobe novotvaru s kruhovým pôdorysom nadzemnej časti. Bez pochyb sa dá argumentovať, že ide o kontextuálny novotvar, ale vzhľadom na dôsledné oboznámenie sa s pôvodným konceptom komplexu Domu odborov, by sa žiadalo architektonicky presvedčivejšie zdôvodniť voľbu tohto riešenia a to, či nejakým spôsobom reaguje na uvažovanie trojice Konček – Skoček – Titl. Vedeli by ste toto riešenie priblížiť?

2/ Verejný priestor, ktorý ste pred objektom navrhli, nepôsobí celkom jednoznačne, síce ste graficky názorne zobrazili schému trajektórií pešieho pohybu, bolo by však vhodné doložiť aj riešenie pobytových plôch, ideálne v niekoľkých variantoch, ktoré by presvedčilo, že návrh tento priestor skutočne oživí. Myslíte si, že je pôdorysný pomer plochy pred objektom voči ploche, ktoré zaberá pobytové schodisko k podchodu namieste? Neodpútava jeho stvárnenie nechcene pozornosť od architektúry Istropolisu?

3/ Uvažovali ste konkrétnejšie nad využitím priestoru foyer 3.01, ktorý je vzhľadom na súčasné predstavy predsa len predimenzovaný a teda neekonomický, resp. porovnávali ste rozsah takýchto priestorov napr. s objektom Finlandia Hall Alvara Aalta alebo so súčasnými návrhmi obdobných objektov?

Záver

Predloženú prácu považujem za veľmi hodnotnú napriek drobným pripomienkam, nielen z pohľadu architektonicko-urbanistického riešenia, ktoré navrhuje a pre jej dôsledné spracovanie, ale aj vzhľadom na zodpovedný spoločenský prístup, ktorý výberom témy diplomantka deklaruje. Prácu odporúčam k obhajobe a navrhujem hodnotenie „A“.

V Bratislave, dňa 30.05.2022

doc. Ing. arch. Nina Bartošová, PhD.